

vrolijk
verval

vrolijk
verval
hedy d'ancona

NIJGH & VAN DITMAR
AMSTERDAM

Roonsch Catholijk Oude Armenen Kantoor

FONDS
SLUYTERMAN VAN LOO

OUDERENPROJECTEN

Deze uitgave kwam tot stand met steun van
Stichting RCOAK en Fonds Sluyterman van Loo.

www.nijghenvanditmar.nl

Copyright © Hedy d'Ancona 2021

Illustraties © Puck Koper, Len Munnik, Rembrandt (met dank aan het Rembrandthuis), Aat Veldhoen, Fiep Westendorp (©Fiep Amsterdam bv; Fiep Westendorp Illustrations), Yrrah

Foto auteur Koos Breukel

Omslag en boekverzorging Leander Lammertink/Werner Studio

NUR 320 / ISBN 978 90 388 1063 8

Vrolijk verval	7
Blijf bewegen	11
Feminist tot in de kist	15
Dooie mussen	21
Mijn handen	25
De zachte uitsluiting	29
Oogappels	33
Niet alleen	39
Velseks en andere geneugten	43
De temporaalkwab	47
Kwetsbaar	51
Mijn jongere ik	55
Wat heet oud?	59
Lang Leve Kunst	63
Neem het niet!	67
Mevrouw Vlek	71
Kerstgewoel	77
Het goede jaar	81
Niet altijd een feest	85
Was vroeger alles beter?.	89
Mannenmacht	93
De oude single	97
Gedierte	101
Crime passionnel	105
Lijst van illustratoren	109

Vrolijk verval

Juliaantjes. Tot voor kort dacht ik dat het koekjes waren. Maar een oude vriendin stond aan de wieg bij de geboorte van dat woord en haalde me weg bij de banketbakker om me te geleiden naar de achterzijde van de bovenarmen van de voormalige vorstin. Als zij op haar oudere dag vanaf een calèche of vanuit het raam van een limousine naar haar volk wuifde, dan schudde dat koninklijke onderdeel mee.

Niet alleen de Juliaantjes, het bungelen van lichaams-onderdelen in het algemeen is een teken van verval. Ongeacht sekse, want ook mannen ontkomen niet aan hangborst, -bil en/of -buik. Maar het manifesteert zich vooral op vrolijke momenten. Als we zwaaien, schudden van het lachen, meedoen aan de polonaise of enthousiast applaudisseren. De oude dag is niet zo afschrikwekkend als hij wordt voorgesteld. Niet alle tachtigplussers zitten vereenzaamd in een relaxstoel. Ondanks het fysieke verval ondergaan vele ouderen, zoals ik, deze fase ook als een boeiende. En als je dat niet zo ervaart, dan is het troostend dat hij niet al te lang duurt.

Nooit zag ik dat mooier verbeeld dan door de onvergetelijke Adèle Bloemendaal in het door Jan Boerstoel geschreven lied 'De Vleselijke Woning'. De onderstaande coupletjes zing ik regelmatig voor mezelf:

Als de balken gaan verzakken
Het behang dat bladdert af
Als de deurscharnieren piepen
Zwijgt de huisbaas als het graf

En al kraken je gewrichten
Zieke darmen, ziek gebit
De huisbaas valt niet te vermurwen
Niet door lekkage, niet door spit

Het geheel gevulde Carré lag krom van de lach bij het aanhoren van al die ellende die door Adèle, toen al op zekere leeftijd, zó elegant en sexy ten gehore werd gebracht. Dat de mens in zijn lichaam woont en dat het verval niet is tegen te houden, is waar. Maar voordat die woning onbewoonbaar wordt verklaard kunnen we genieten van alles dat het bewonen van dat pandje zo de moeite waard maakt. Zo gezellig en vertrouwd. Onafhankelijk en vrij, niet meer gebarricadeerd door 'de blik van de ander'. In die ouwe optrek kunnen we gaan studeren of klarinet gaan spelen,

ons bezighouden met dingen waar we eerder nooit tijd voor hadden. Tijd voor verbazing en verwondering.

Verheug je dus op je oude dag en als je hem bereikt, dan heb je de plicht er iets van te maken!

Blijf bewegen

‘Doe jij nog wat?’ Een typische mannenvraag en moeilijk te beantwoorden. Natuurlijk doe ik wat, maar een groot deel van mijn dagelijkse beslommingen waar ik het zo druk mee heb omvat niet dat soort ‘wat’. De vraagsteller bedoelt maatschappelijk relevante bezigheden. Prestigieuze juryvoorzitterschappen, het schrijven van belangrijke boeken over jezelf of over een man die vroeger ook belangrijk was, of het uitbrengen van adviezen aan de regering door commissies waarin anderen, meestal heren op leeftijd, zitting hebben.

Maar ik vind wel dat oud zijn niet samenvalt met niets doen. Je moet je lijf en je geest aan de gang houden. Geïnteresseerd blijven en nieuwsgierig. Het hier en nu binnenlaten, hoe huiveringwekkend het af en toe ook is.

Nu kun je met de krant en de televisie, met boeken lezen en een deuntje blazen op je mondharmonica, met een beetje telefoneren, chatten en mailen je dag aardig vol krijgen. Mijn probleem is alleen de vrijblijvendheid van al die activiteiten.

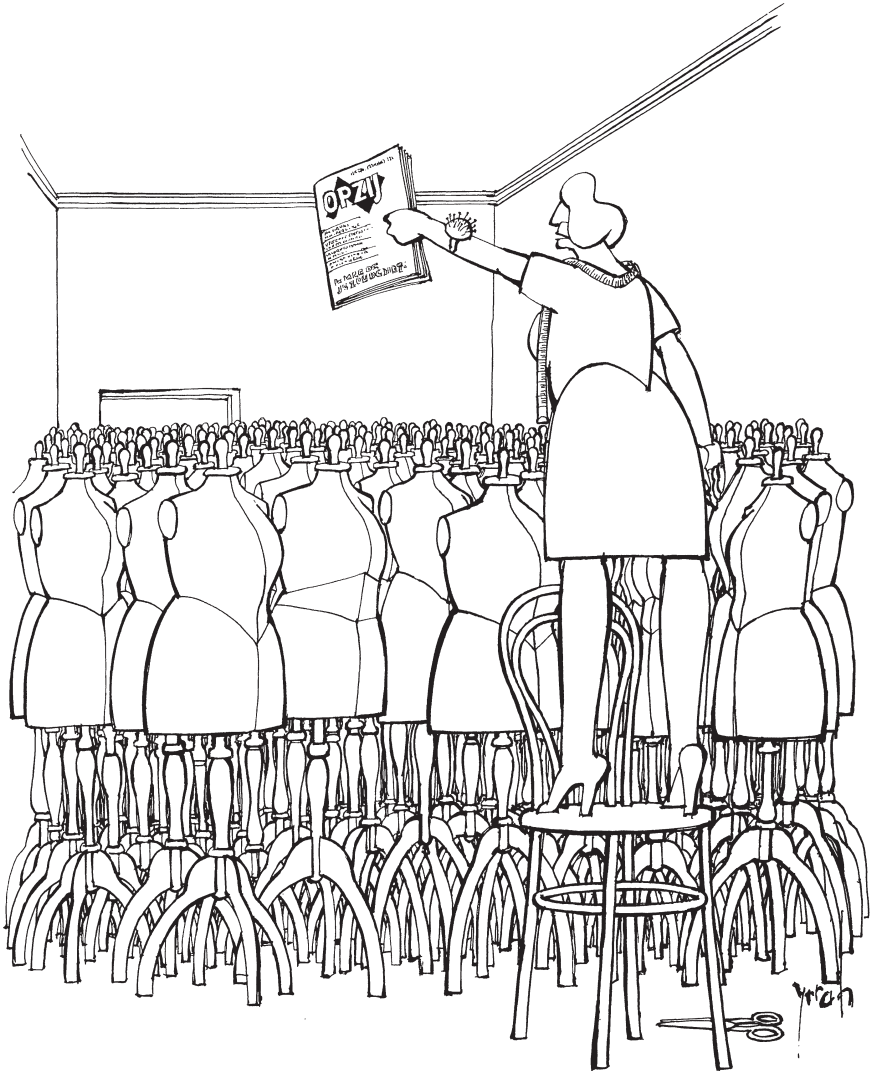
Het is wel lekker om veel tijd voor jezelf te hebben, maar zonder toezicht op de invulling voelt het voor mij niet zo lekker.

In de tweeëntwintig jaar dat ik de verloofde was van een kunstenaar zag ik met jaloezie hoe verschillend we daarin waren. En dat zat hem niet in veel en hard werken, maar in het geven dat hij het niet kon laten en ik, braaf, me vooral aan gemaakte afspraken hield. Hij maakte uren zonder dat iemand daarom vroeg, ik had een volle agenda.

Sinds hij is doodgegaan ontstond er plots een overdosis aan tijd voor mezelf. En sinds daar ook nog de coronavoorschriften overheen kwamen, een geheel lege agenda. Een zee van tijd. Omdat ik van zwemmen houd, heeft het iets aanlokkelijks. Het probleem is dat niemand aan de overkant staat te wachten om me af te drogen, omdat ik me niet heb ingeschreven of aangemeld, niet over een timeslot beschik. In plaats daarvan stortte ik me in een oeverloze stroom van thuizige activiteiten. Kasten leeghalen, ontspullen, piano leren spelen, trappen grondig dweilen. Behoorlijk moe, maar erg onvoldaan voelde ik me na dat zinloze gejakker.

Ik gaf me zelfs over aan de vraag, die nogal eens langskomt, wat de Zin van het Leven is. Gelukkig kwam ik er vrij snel achter. Voor mij is dat kennelijk, en ik vind het ergens beschamend, het realiseren van voornemens. En

dan heb ik heb ik het niet over wereldvrede, maar over het 'wat' dat ik 's ochtends nodig vond en 's avonds heb gedaan, zonder rangorde in het gescharrel. En als dat huiswerk af is, mag ik, hoera, voor het slapengaan nog even televisiekijken!

of the "Planet 10"
ORZU
The Academy...
2011...
V. 2011

V. 2011

Feminist tot in de kist

Als ik dit schrijf, is het bijna 8 maart: Internationale Vrouwendag. Voor rebelse feministen die aan het einde van de jaren zestig de tweede feministische golf uitrolden, zoals ik, een bijzondere dag. Maar niet wij, noch onze zusters die zo'n honderd jaar geleden na een lange strijd het kiesrecht voor vrouwen binnensleepten, stonden aan de wieg van die dag. Dat waren de textielarbeidsters in New York, die op 8 maart 1908 de fabrieken verlieten en onder de leus 'Brood en Rozen' protesterend tegen hun ellendige werkomstandigheden de straat op gingen. Op 8 maart 1917 waren het opnieuw de vrouwen in de textielindustrie die in staking gingen en onder aanvoering van Alexandra Kollontai aandacht vroegen voor hun onmenselijk bestaan. Dit keer in Sint Petersburg. Deze vrouwen waren de moeders van de Internationale Vrouwendag – al maakten ze dat eerbetoon niet mee, want pas in 1972 verleende de VN dat predikaat aan de 8ste maart.

Maar nergens in ons land kwam het internationale, noch het protest of het feestelijke ervan, echt van de grond. In Italië kookten de vrouwen niet en gingen ze met hun vriendinnen buiten de deur eten. In Nederland ging het fenomeen jarenlang geruisloos voorbij. Ikzelf had die dag altijd in mijn agenda geblokkeerd. Maar feestvieren was er niet bij. Preken in een zaaltje voor eigen parochie: dat was het wel zo ongeveer. En soms een spreekbeurt – het woord is veelzeggend – voor vrouwen die emancipatie wel een goed hart toedrogen, maar het feminisme te ver vonden gaan. Vrouwen die het als een verworvenheid beschouwden dat ze niet meer buitenshuis hoefden te werken en zich door zo'n wicht, ik dus, niet lieten vertellen dat ze afscheid moesten nemen van de 'kostwinner' en economisch onafhankelijk moesten worden. Nee-schuddend werd mijn betoogje uitgezeten, soms onderbroken door hartelijk gelach als er iemand opstond die me toeriep dat ik dan wel kon zeggen dat mannen ten onrechte nog steeds hoofd van het gezin waren, maar dat zij – hier in de zaal – het nekkie waren en als dat niet draaide, stond die kop ook stil!

Of het ging om dames die voorstelden om het nare woord feminisme in te ruilen voor 'evrouwcipatie'. Luid applaus. Of degenen die met een verontwaardigd gezicht een *Opzij* in de lucht hielden en wijzend op de cover op strenge toon vroegen: 'Móét dit nou?' Op die aflevering stond in grote

letters een verslag van Anja Meulenbelt aangekondigd over haar verblijf op het Deense eiland Femø, waar feministen vakantie hielden en de nieuwste ontwikkelingen op het feministenfront bij het kampvuur bespraken. ‘Kut ruikt lekker’ stond er in koeienletters bij. En ik moest uitleggen dat zo iets inderdaad moest. Ook geen feest.

Toen ik in 1980 staatssecretaris werd voor Emancipatiebeleid, was ik naast andere wereldbestormende ideeën ook van plan om van de 8ste maart een nationale feestdag te maken: scholen dicht, iedereen vrij. Voor het zover was mocht ik, zoals iedere bewindspersoon, bij minister-president Van Agt een paar regels inleveren voor de Troonrede. Mijn eerste volzin luidde: ‘De achterstand van vrouwen op het gebied van onderwijs, inkomen en macht hangt samen met de structurele onderdrukking door mannen.’ Ik verheugde mij erop die constatering uit de koninklijke keel te horen pellen. Maar zover kwam het natuurlijk niet. Na vier afzwakkingen bleef er iets over dat mij totaal niet feestelijk stemde. En omdat de ministers van de Partij van de Arbeid het bovendien na negen maanden al voor gezien hielden, was de wereld nog steeds niet veranderd zoals ik het bedoelde.

En afgezien van achterstanden die wel degelijk zijn ingehaald, is het na meer dan vijftig jaar nog steeds niet gelukt om het betaalde en het onbetaalde werk, het brood

op de plank en de zorg, te delen. Dat zou kunnen als niet alleen vrouwen in deeltijd werken, maar iedereen. Een algemene reductie van de arbeidstijd! Maar ik geef de moed niet op. Wie weet, na corona, hoeven we niet terug naar een 'normaal' dat voor velen niet zo normaal was.

En we hebben eindelijk ook de Internationale Vrouwendag de plaats gegeven die haar toekomt. Sinds Trump, net zoals alle populisten een gevaar voor de rechten van de vrouw, zijn ons kennelijk de schellen van de ogen gevallen. #MeToo mobiliseerde vrouwen wereldwijd. We gaan de straat weer op. Het is nodig, want we zijn er nog lang niet. De nakomelingen van de vrouwen die aan de wieg stonden van de Vrouwendag werken nu in Bangladesh en China. Eén dag is toch niet te veel om met hen en met al die andere vrouwen die elders in de wereld onder de roggigste omstandigheden moeten overleven solidair te zijn?

En wie denkt dat het hier allemaal botertje aan de boom is, raad ik aan om *De Groene* te lezen die net voor Vrouwendag verscheen, met de uitkomsten van een onderzoek over de bejegening van onze vrouwelijke lijsttrekkers via de sociale media. De hoeveelheid bagger en vunzigheid die zij over zich uitgestort krijgen door mannen is niet te geloven. Zij verdroegen het dapper, lieten zich niet intimideren. Maar er was geen mannelijke collega die in

opstand kwam tegen die structurele vernedering. Kennelijk moet dat worden afgedwongen. En zolang dat niet gebeurt, laat ik me niet kisten.

